

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

ĐÌNH CÔNG HIỆP

**PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG
BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ VIỆT NAM TRONG
ĐIỀU KIỆN HỘI NHẬP KINH TẾ QUỐC TẾ**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI - 2014

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

ĐÌNH CÔNG HIỆP

**PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG
BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ VIỆT NAM TRONG
ĐIỀU KIỆN HỘI NHẬP KINH TẾ QUỐC TẾ**

Chuyên ngành : Kinh tế Tài chính - Ngân hàng

Mã số : 62.31.12.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: 1. TS. PHÍ TRỌNG THẢO
2. PGS, TS. ĐOÀN MINH PHỤNG

HÀ NỘI - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan bản luận án là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực và có nguồn gốc rõ ràng.

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Đinh Công Hiệp

MỤC LỤC

Trang

Trang phụ bìa	
Lời cam đoan	
Mục lục	
Danh mục các chữ viết tắt	
Danh mục các bảng, biểu, sơ đồ	
MỞ ĐẦU	1
TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI	4
Chương 1: NHỮNG VẤN ĐỀ CƠ BẢN VỀ PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ TRONG NỀN KINH TẾ TRÌNH HỘI NHẬP	9
1.1. KHÁI QUÁT VỀ THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ.....	9
1.1.1. Khái niệm bảo hiểm phi nhân thọ và thị trường bảo hiểm phi nhân thọ	9
1.1.2. Cấu thành của thị trường bảo hiểm phi nhân thọ	10
1.1.3. Vị trí vai trò của thị trường bảo hiểm phi nhân thọ trong nền kinh tế hội nhập.....	14
1.2. NHỮNG LÝ LUẬN CƠ BẢN VỀ HỘI NHẬP QUỐC TẾ TRONG PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ.....	18
1.2.1. Hội nhập kinh tế quốc tế và tác động của hội nhập đối với thị trường bảo hiểm các nước đang phát triển và kém phát triển.....	18
1.2.2. Quan điểm và nguyên tắc phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ trong quá trình hội nhập	21
1.2.3. Nội dung phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế.....	25
1.2.4. Tính tất yếu phải phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ trong nền kinh tế hội nhập	28
1.3. MỘT SỐ VẤN ĐỀ ẢNH HƯỞNG ĐẾN SỰ PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ TRONG ĐIỀU KIỆN HỘI NHẬP	31
1.3.1. Những yếu tố cơ bản ảnh hưởng đến sự phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ trong quá trình hội nhập.....	31
1.3.2. Những cơ hội và thách thức đối với sự phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ trong quá trình hội nhập.....	35

1.4. KINH NGHIỆM QUỐC TẾ VỀ PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ TRONG QUÁ TRÌNH HỘI NHẬP	41
1.4.1. Khái quát quá trình hội nhập và phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ một số nước Châu Á - Thái Bình Dương	41
1.4.2. Những kinh nghiệm áp dụng cho Việt Nam về phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ trong quá trình hội nhập.....	48
Kết luận chương 1	51
Chương 2: THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ VIỆT NAM TRONG QUÁ TRÌNH HỘI NHẬP KINH TẾ QUỐC TẾ.....	53
2.1. KHÁI QUÁT QUÁ TRÌNH HỘI NHẬP KINH TẾ QUỐC TẾ VÀ HỘI NHẬP THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ VIỆT NAM	53
2.1.1. Khái quát quá trình hội nhập kinh tế quốc tế của Việt Nam.....	53
2.1.2. Quá trình hội nhập của thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam	56
2.2. TÌNH HÌNH PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ VIỆT NAM TRONG QUÁ TRÌNH HỘI NHẬP (1994 - 2012).....	59
2.2.1. Môi trường pháp lý cho quá trình hội nhập của thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam	59
2.2.2. Thực trạng về môi trường cạnh tranh, quy mô kết cấu của thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam từ 1994 đến 2012	63
2.2.3. Sự phát triển của các thành viên tham gia thị trường bảo hiểm phi nhân thọ trong quá trình hội nhập	73
2.3. ĐÁNH GIÁ CHUNG VỀ THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ VIỆT NAM TRONG QUÁ TRÌNH HỘI NHẬP.....	88
2.3.1. Những thành tựu đạt được của thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam trong quá trình hội nhập	88
2.3.2. Một số tồn tại hạn chế của thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam trong quá trình hội nhập	100
Kết luận chương 2	115
Chương 3: ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG HỘI NHẬP QUỐC TẾ TRONG PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ VIỆT NAM ĐẾN NĂM 2020.....	116
3.1. NHỮNG TÁC ĐỘNG CỦA TIẾN TRÌNH HỘI NHẬP KINH TẾ QUỐC TẾ Ở VIỆT NAM VÀ XU THẾ PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM THẾ GIỚI ĐẾN THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ VIỆT NAM.....	116

3.1.1. Tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế của Việt Nam trong thời gian tới tác động đến sự phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam.....	116
3.1.2. Xu thế phát triển của thị trường bảo hiểm phi nhân thọ thế giới tác động đến thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam.....	120
3.2. QUAN ĐIỂM, MỤC TIÊU VÀ ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ VIỆT NAM ĐẾN NĂM 2020	122
3.2.1. Quan điểm phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam đến 2020.....	122
3.2.2. Mục tiêu phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam đến 2020	123
3.2.3. Định hướng phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam đến 2020.....	125
3.3. GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN THỊ TRƯỜNG BẢO HIỂM PHI NHÂN THỌ VIỆT NAM ĐẾN NĂM 2020.....	133
3.3.1. Nhóm giải pháp về hoàn thiện hệ thống pháp luật và nâng cao năng lực quản lý nhà nước về kinh doanh bảo hiểm.....	134
3.3.2. Nhóm giải pháp đổi mới và cải thiện môi trường kinh doanh	141
3.3.3. Nhóm các giải pháp cho các thành viên tham gia thị trường.....	149
Kết luận chương 3	160
KẾT LUẬN.....	162
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ	
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT TRONG LUẬN ÁN

BH	Bảo hiểm
DN	Doanh nghiệp
DNBH	Doanh nghiệp bảo hiểm
KDBH	Kinh doanh bảo hiểm
KT	Kinh tế
KT-XH	Kinh tế xã hội
KTQT	Kinh tế quốc tế
NNL	Nguồn nhân lực
PNT	Phi nhân thọ
TNHH	Trách nhiệm hữu hạn
TTBH	Thị trường bảo hiểm.
VPĐD	Văn phòng đại diện

DANH MỤC CÁC BẢNG TRONG LUẬN ÁN

<u>Số hiệu</u>	<u>Nội dung</u>	<u>Trang</u>
<i>Bảng 2.1.</i>	Các Doanh nghiệp bảo hiểm, môi giới bảo hiểm, tái bảo hiểm của TTBH PNT Việt Nam theo các hình thức sở hữu giai đoạn 1994 - 2012	64
<i>Bảng 2.2.</i>	Doanh thu phí BH theo khối DN giai đoạn 1994 - 2012	65
<i>Bảng 2.3.</i>	Tỷ trọng doanh thu trong ngành của một số doanh nghiệp bảo hiểm.....	70
<i>Bảng 2.4.</i>	Một số chỉ tiêu chủ yếu của TTBH PNT từ 1994 đến 2012	71
<i>Bảng 2.5.</i>	Hoạt động tái bảo hiểm với nước ngoài của các DNBH phi nhân thọ VN	77
<i>Bảng 2.6.</i>	Tình hình bồi thường của các DNBH phi nhân thọ thông qua hoạt động tái bảo hiểm với nước ngoài.....	79
<i>Bảng 2.7.</i>	Hoạt động tái bảo hiểm PNT với nước ngoài của VINARE.....	83
<i>Bảng 2.8.</i>	Phí bảo hiểm thu xếp qua môi giới từ 1994 - 2012.....	85
<i>Bảng 2.9.</i>	Tình hình bồi thường bảo hiểm PNT từ năm 1994 đến 2012	97
<i>Bảng 3.</i>	Số liệu tăng trưởng GDP thực tế và dự báo của Việt Nam 2011-2020	117

DANH MỤC CÁC BIỂU, SƠ ĐỒ TRONG LUẬN ÁN

<u>Số hiệu</u>	<u>Nội dung</u>	<u>Trang</u>
<i>Biểu đồ 2.1.</i>	Thị phần theo khối doanh nghiệp từ năm 1994 - 2012.....	66
<i>Biểu đồ 2.2.</i>	Biểu đồ nhận tái bảo hiểm từ nước ngoài của các DNBH PNT	78
<i>Biểu đồ 2.3.</i>	Tốc độ tăng trưởng doanh thu phí bảo hiểm toàn TTBH PNT và tốc độ tăng trưởng của các DNBH có vốn đầu tư nước ngoài từ 1996 - 2012	80
<i>Biểu đồ 2.4.</i>	Tổng nguồn vốn đầu tư trở lại nền kinh tế của các DNBH phi nhân thọ một số năm giai đoạn 1994-2012	98
<i>Sơ đồ 3.</i>	Mối quan hệ các giải pháp phát triển TTBH phi nhân thọ với các yếu tố ảnh hưởng đến sự phát triển TTBH trong quá trình hội nhập	133

MỞ ĐẦU

1. Sự cần thiết của đề tài nghiên cứu

Thị trường bảo hiểm phi nhân thọ đóng vai trò rất quan trọng và cần thiết trong nền kinh tế đặc biệt là nền kinh tế hội nhập, bởi một mặt nó tạo ra sự an toàn về tài chính từ đó tạo nên sự ổn định cho xã hội, mặt khác bảo hiểm phi nhân thọ cũng góp phần thúc đẩy nhanh hơn tiến trình hội nhập. Đồng thời là một trong những yếu tố tạo ra môi trường đầu tư hấp dẫn và kích thích kinh tế xã hội phát triển.

Trong quá trình hội nhập, thị trường bảo hiểm các nước chịu tác động lẫn nhau, vừa hợp tác, vừa cạnh tranh với nhau. Bảo hiểm phi nhân thọ là một ngành dịch vụ tài chính mang tính toàn cầu, rủi ro bảo hiểm không giới hạn trong phạm vi một nước, vì vậy các doanh nghiệp bảo hiểm có thể sẽ phải phối hợp với nhau trong quá trình hoạt động. Bên cạnh đó giá trị của cải vật chất của toàn xã hội cũng như nhu cầu về bảo hiểm con người là rất lớn, trong khi khả năng nhận bảo hiểm của mỗi doanh nghiệp thì có giới hạn. Do đó các doanh nghiệp bảo hiểm phải thực hiện liên kết đồng bảo hiểm, tái bảo hiểm không chỉ ở trong nước mà với cả nước ngoài để phân tán rủi ro và cùng nhau gánh chịu tổn thất xảy ra. Với những lý do trên, bảo hiểm là một trong những nội dung quan trọng trong việc đàm phán và thực hiện các cam kết hội nhập kinh tế quốc tế. Vì vậy phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ cho phù hợp với các chuẩn mực, các cam kết quốc tế là đòi hỏi khách quan của quá trình hội nhập.

Trong những năm gần đây, thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam đã có những bước phát triển đáng ghi nhận. Tuy nhiên nó vẫn được đánh giá là thị trường chưa phát triển ở khu vực, chưa tương xứng với tiềm năng và chưa đáp ứng tốt được yêu cầu phát triển kinh tế xã hội trong điều kiện Việt Nam đang hội nhập ngày càng sâu rộng với nền kinh tế thế giới. Thế nhưng cho đến nay chưa có một công trình khoa học nào nghiên cứu toàn diện tổng thể về thị trường bảo hiểm phi nhân thọ trong điều kiện hội nhập. Xuất phát từ thực tế đó, tác giả đã chọn đề tài: ***“Phát triển thị trường bảo hiểm phi nhân thọ Việt Nam trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế”*** làm đề tài nghiên cứu luận án tiến sĩ.

2. Mục đích nghiên cứu

Về mặt lý luận: Làm rõ những vấn đề lý luận cơ bản về hội nhập KTQT trong phát triển TTBH PNT, làm sáng tỏ những yếu tố ảnh hưởng đến sự phát triển TTBH PNT trong quá trình hội nhập KTQT. Từ những lý luận đó sẽ vận dụng vào điều kiện thực tế Việt Nam.